

Ime:	
Razred / Godina:	

Standardizirani prema kompetencijama orijentirani pismeni
ispit zrelosti / ispit zrelosti te diplomski ispit

Glavni ispitni rok 2021.

Hrvatski

--

Upute za obradu teksta

Vrlo štovani kandidat! Vrlo štovana kandidatkinja!

U okviru ove klauzure pred Vama su ukupno tri tematska paketa s po dvije zadaće. Odaberite jedan od tri tematska paketa i obradite obje zadaće uz odabranu temu.

tematski paketi	zadaće
1. Književnost – umjetnost – kultura	Olja Savičević Ivančević: <i>sajmeni dan</i> interpretacija teksta (405 do 495 riječi) 1 privitak (pjesma)
	Mladi pisci sažetak (315 do 385 riječi) 1 privitak (novinski članak)
2. Nestvaran svijet	Bajke i nova teorija analiza teksta (405 do 495 riječi) 1 privitak (članak)
	Mladi i televizija pismo čitatelja (315 do 385 riječi) 1 privitak (članak)
3. Ravnopravnost	Žene u vojsci rasprava (450 do 550 riječi) 1 privitak (članak)
	Borba za ravnopravnost sažetak (270 do 330 riječi) 1 privitak (članak)

Zadaće se mogu obraditi neovisno jedna od druge.

Koristite plavu ili crnu kemijsku olovku ili pero koje nije moguće izbrisati!

Koristite isključivo papir koji ste dobili od nas! Sve što piše na listićima, a nije precrtano ubraja se u ocjenjivanje. Precrtajte sve bilješke na papiru!

Napišite na svaki list papira svoje ime i broj stranice u tekućim brojevima! Navedite broj odabranog tematskog paketa i naslov dotične zadaće!

Ukoliko radite kompjutorom, uredite prije početka priglavljeni redak u kome piše vaše ime i broj stranice.

Kao pomoćno sredstvo dozvoljeni su tiskani, a ako radite kompjutorom i elektronski rječnici. Korištenje (tiskanih ili online dostupnih) enciklopedija ili elektronskih informacijskih izvora nije dozvoljeno.

Uz bilježnicu morate predati i sve dodatne listove papira koje ste koristili.

Vaš se rad ocjenjuje prema sljedećim kriterijima:

- sadržaj
- struktura teksta
- stil i izražaj
- normativna jezična ispravnost

Puno uspjeha!

Tema 1: Književnost – umjetnost – kultura

Zadatak 1

Olja Savičević Ivančević: *sajmeni dan*

Napišite interpretaciju teksta!

Pročitajte pjesmu *sajmeni dan* (2012.) autorice Olje Savičević Ivančević (privitak 1).

Napišite **interpretaciju teksta** uzimajući u obzir sljedeće smjernice:

- Svojim riječima sažmite sadržaj pjesme!
- Analizirajte jezik i strukturu pjesme!
- Obrazložite poruku pjesme kako ju Vi razumijete!

Napišite 405 do 495 riječi! Jasno označite odlomke!

Zadatak 1 / Privitak 1

Olja Savičević Ivančević: *sajmeni dan* (2012.)

imam prekrasnu kćer
 danas je u svom kabrioletu
 vodim u grad na sajam
 nad nama nebo za piknik
 uz cestu
 ljudi čvrstih vilica
 žvaču gume
 i podižu šešire na pozdrav 8

imam prekrasnu djevojčicu
 umijesila sam je od svijetlog mesa
 od vlastitog zdravlja
 noću dok spavamo na jastuku
 njena se zlatna kosa
 u moju crnu zapliće
 a danju se sretne spuštamo do plaže 15

danas je u svom kabrioletu
 vodim na sajam prvi put
 kupit ću joj sve što zaželi
 šarene zlatne i beskorisne stvari
 samo da začujem njen smijeh
 zajedno ćemo pjevati na povratku
 jednu pjesmu o ptici 22

kažem vam, imam najdražu kćer
 vozim je polako da vidi
 svijet koji sam za nju složila
 od najsjajnijih gradova
 a ulicu kojom sam se nekad
 spuštala do mora
 za nju sam produžila u beskraj 29

Izvor: <http://elektronick knjige.com/download/mamasafari/pdf> [03.12.2020.], str. 47.

DODATNE INFORMACIJE:

Olja Savičević Ivančević (Split, 1974.): pjesnikinja, pripovjedačica i kolumnistica

Tema 1: Književnost – umjetnost – kultura

Zadatak 2

Mladi pisci

Napišite sažetak!

Situacija: U okviru nastave hrvatskoga jezika pročitali ste članak *Tko su mladi pisci okupljeni u grupi 90+*. Vaša je zadaća sažeti sadržaj teksta koji će biti dostupan svim učenicima i učenicama završnoga razreda.

Pročitajte članak *Tko su mladi pisci okupljeni u grupi 90+* autorice Karmele Devčić iz online izdanja *Jutarnjega lista* od 17. rujna 2018. (privitak 1).

Napišite **sažetak** uzimajući u obzir sljedeće smjernice:

- Navedite najbitnije podatke o književnoj grupi 90+!
- Objasnite na koji je način ideja jednoga pojedinca postala literarni pokret!
- Zaključite zašto je nesigurnost bila motiv koji je sjedinio sve članove toga umjetničkoga kruga!

Napišite 315 do 385 riječi! Jasno označite odlomke!

Zadatak 2/Privitak 1

Nova imena na sceni

Tko su mladi pisci okupljeni u grupi 90+

„Isprva smo svoja djela čitali po kafićima i klubovima... Danas imamo ozbiljnog izdavača i prvu knjigu”. Ovih je dana izašao izbor iz njihove poezije i proze naslovljen „Netko podvikne, djeca odrastu”.

Karmela Devčić

Oni su generacija društvenih mreža, rođeni nakon 1990., od tud im i ime *Književna grupa 90+*.

Sami su si prokrčili put, okupili se mimo književnih časopisa, mimo formalnih institucija, sami sebe učinili vidljivima, našli načina javno čitati, napisano nudili nakladnicima. Ovih dana izašao je izbor iz njihove poezije i proze naslovljen „Netko podvikne, djeca odrastu” (Fraktura).

Početak na Filozofskom

Urednik Seid Serdarović najavljuje da će među tim ljudima „biti pisaca jake proze. Slušao sam više puta njihove nastupe. Odlučili smo im dati priliku. Za sad je u njihovim radovima melankoličnost, osjećaj generacijske bespomoćnosti, lutanje, makar ima tu i ljubavnih pjesama, u mnogima se vidi zanimljiv spoj mediteranskog malomišćanskog i urbanog, dosta su žestoki. Zanimljivo je da su oni generacija koja se ponovo vraća književnosti, to su ljudi koji u literaturi vide sredstvo svojeg izražavanja...”.

Književna grupa 90+ krenula je sa zagrebačkog Filozofskog fakulteta, slučaj je htio s Katedre za psihologiju, na kojoj su studirali Lana Bojanić i Josip Razum. Oboje su pisali, pratili književnu scenu i relativno često slali svoje rukopise na natječaje.

„Razgovarali smo o tome kako i nema puno prostora za mlade autore, da se takve ne čuje previše, ali palo nam je na pamet da se i mi, ljudi tih generacija, koji pišemo, zapravo uglavnom ne poznamo. Čujemo jedni drugima imena na natjecajima, ali dalje od toga jedva da išta jedni o drugima znamo. Tako smo zaključili da treba osnovati književnu grupu, okupiti ljude”, govori Josip Razum. Prije toga su, priča, *googlali* pojam „književna grupa”, zanimalo ih je kako su generacijska književna okupljanja izgledala kroz noviju hrvatsku književnu povijest, od polovice prošlog stoljeća naovamo. I nije ih bilo puno.

„Osim Krugovaša i nekoliko inicijativa toga vremena, kasnije je bio FAK kao širi pokret vezan uz javna čitanja, više negoli neka grupa. Potom su prije desetak go-

dina došli *Eventualisti*, od te grupe danas mislim da pišu jedino Franjo Janeš i Andrija Škare. Što smo više razmišljali o tome ideja o okupljanju grupe činila nam se smislenijom.”

Bio je travanj 2015., oblijepili su plakate po Filozofskom fakultetu, pozvali one koji pišu da im se pridruže. „Govorio sam Lani da čak i na plakatu mora stajati više informacija, da napiše malo detaljnije o čemu se tu radi. Ali ona...”, smijući se priča Razum, „Ne. Ne. Ljudi će doći pa ćemo šire o svemu tome”, tako je govorila.” U lokalnom kafiću toga se dana, osim Lane i Josipa, nije pojavio – nitko. „Potom smo se sjetili nazvati čovjeka za kojeg smo znali da je umrežen, da prati i zna tko piše, sugerirao nam je neka imena, ljude za koje je znao da ponešto objavljuju, a da su naša generacija i moguće zainteresirani za to; a i nas dvoje smo počeli više pratiti ta mlađa imena po natjecajima i zvati ljude”, priča genezu okupljanja Razum.

Izbor naslova

Kroz grupu je u nekoliko godina prošlo dvadesetak ljudi, na kon-

cu ih se ustalio šestoro – Martin Majcenović, Lana Bojanić, Josip Razum, Lara Mitraković, Vigor Vukotić i Ema Pavlović – svi su zastupljeni u upravo objavljenom zborniku.

90+ imao je puno javnih nastupa. Isprva su čitali po kaficima i klubovima u Zagrebu – *Pogon Jedinstvo*, *Botaničar*, *KSET*, potom su ih zvali da gostuju u Karlovcu, Puli, Požegi, Sarajevu, Beogradu, Mostaru, Banja Luci... U nastupe su brzo uključili i glazbu, počelo je to prelaziti i u svojevrsni performans. Uskoro su dijelove svojih rukopisa skupno poslali izdavačkim kućama u Hrvatskoj. Bilo je više zainteresiranih da ih objave, no na koncu su se odlučili za *Frakturu*. Naslov „Netko podvikne, djeca odrastu” stih je iz pjesme Lare Bojanić, pjesme koja i nije uvrštena u zbirku. Učinio im se, kažu, kao dobar naslov pod kojim će biti objavljeni radovi autora po mnogočemu različitih, ljudi kojima je zajednički nazivnik prvenstveno njihova dob i to što su se tih godina sreli na Filozofskom. Nekadašnja djeca su odrasla i sad su, evo, i ukoričena.

Raznolike su njihove teme, motivi, načini pripovijedanja, slaganja

pjesničkih slika; zajednički im je – osjećaj nesigurnosti i nestabilnosti. „Naša je generacija pomalo pogubljen, danas je puno više nesigurnosti, ali i puno više izbora. Ta mogućnost izbora dosta opterećuje u kojem smjeru krenuti, na kraju često ljudi završe da ne odaberu niti jedan smjer”, sažima to Razum.

Spin off projekata

Jedan je semestar proveo na Erazmusovoj razmjeni na jednom od bavarskih sveučilišta. Njegove priče su poetične, koketiraju s poezijom.

Lana Bojanić jedina u grupi piše i poeziju i prozu. Sa zagrebačkom diplomom psihologinje odselila se u Manchester, gdje se bavi istraživačkim radom, epidemiologijom mentalnog zdravlja. Gledajući sad s geografske i vremenske distance grupu, kaže: „Iz te zajedničke energije koja se stvorila u grupi nastalo je još i niz spin off projekata, primjerice *Poezija u kavazu* koja se sad zove *Učitavanje*, program koji ide već treću godinu, vodimo ju naizmjenice Vigor Vukotić, Martin Majcenović i ja. Organizirali smo i *Deset sati smanjenja*, lani je pak bilo sedam sati,

to je znači čitanje poezije i proze po sedam ili deset sati i to je jako dobro prihvaćeno kod publike.”

Lara Mitraković apsolutica je kroatistike i sociologije, odrasla u Komizi na Visu. Visa je puno u njezinim pjesmama, baš kao i Hvara u Laninim, od kud potječe. „Kad se grupa oformila, meni je to silno puno značilo, jer mi je nedostajalo ljudi s kojima bih mogla pričati o književnosti, bez nelagode čitati svoje radove, dobiti povratnu informaciju. O Visu pišem moguće više onda kad tamo nisam. Okupiraju me i odnosi, ljubavni, sukobi u njima, ali i sretni trenuci.”

Martin Majcenović odrastao je u Varaždinu i Zagrebu, diplomirao lingvistiku i kroatistiku, u svojim pričama u svakodnevnim situacijama nalazi začuđujuće trenutke, puno je crnog humora...

Ema Pavlović studira novinarstvo, odrasla je u Požegi, piše poeziju, često o obiteljskim i ljubavnim odnosima. Vigor Vukotić, Zagrepčanin, etnolog i antropolog, piše stihove koji su fragmentirani, bazirani na slikama koje dočaravaju emocije. ■

Izvor: <http://www.jutarnji.hr/kultura/knjizevnost/tko-su-mladi-pisci-okupljeni-u-grupi-90-isprva-smo-svoja-djela-citali-po-kaficima-i-klubovima-danas-imamo-ozbiljnog-izdavaca-i-prvu-knjigu/7836354/> [03.12.2020.]

DODATNE INFORMACIJE:

spin off: ogranak; nešto novo osnovano; serija, potekla iz druge serije

Tema 2: Nestvaran svijet

Zadatak 1

Bajke i nova teorija

Napišite analizu teksta!

Pročitajte članak *Nova teorija: Pepeljuga je stvarna i živjela je u Kini* autorice Klare Glavač s medijske platforme *express.24sata.hr* od 20. rujna 2018. (privitak 1).

Napišite **analizu teksta** uzimajući u obzir sljedeće smjernice:

- Kratko sažmite o čemu se radi u tekstu!
- Analizirajte jezik i strukturu teksta!
- Prosudite za koga i s kojom namjerom je napisan ovaj tekst!

Napišite 405 do 495 riječi! Jasno označite odlomke!

Zadatak 1 / Privitak 1

Nova teorija: *Pepeljuga* je stvarna i živjela je u Kini

Klara Glavač

Prije *Disneyjevih* šećerastih verzija, bajke su bile prepune krvi, incesta, kanibalizma i smrti

U antičkoj Grčkoj, u 6. stoljeću prije Krista kurtizana imena Rodopis izgubi pletenu cipelu tako što ju odnese orao koji onda s njome preleti Mediteran i ispusti je u krilo egipatskog faraona. On mahnito traži vlasnicu tajanstvene cipele i kada je napokon pronađe, ožene se, i ona postaje njegova suvladarica. 5

Priču je prvi zapisao grčki povjesničar, zemljopisac i filozof Strabon, a riječ je o, zapravo, preteči bajke o *Pepeljugi* – ženi koja „nadiđe” svoj položaj u životu te „zaobiđe” određene klasne razlike.

Punih 2.600 godina prije no što je *Disney* napravio za Oskara nominiran dugometražni crtani film s legendarnom plavom haljinom, miševima i pjesmom „Bibbidi-Bobbidi-Boo” mit i legenda o „Pepeljugi” (samo se tako nije zvala) bio je prisutan diljem svijeta. 10

Neki povjesničari, pak, tvrde da je originalna *Pepeljuga* Kineskinja deformiranih stopala. Ye Xian je, kaže priča, bila kći poglavice starješine koji je s njom živio u špilji. Nije imala majku, nego zlu pomajku te manje atraktivnu posestru. Umjesto vile, Ye Xian je imala magične kosti ribe, koje su joj ostvarivale želje.

Kada joj otac naglo umre Ye Xian postaje sluškinja pomajci koja čini sve da u prvi plan gurne Jun-Li. Njih dvije odlaze na slavlje nove godine i ostavljaju Ye Xian koja uz pomoć čarobnih kostiju na festival odlazi u prekrasnoj haljini i zlatnim cipelama koje izgledaju kao riblje ljuske. 15

Svi su oduševljeni djevojkom no ona se boji da je ne prepoznaju i bježi, a tijekom bijega izgubi cipelicu.

Cipela mijenja vlasnike nekoliko puta, da bi na kraju došla u ruke kralja. On je fasciniran time kako je cipelica sitna (žene su tradicionalno povezivale stopala od ranog djetinjstva, kako ne bi rasla i to se smatralo jako atraktivnim), te je izložila u paviljonu. 20

Ye Xian s vremenom uspije dobiti audijenciju kod kralja, ispred njega isproba cipelicu te uslijedi ljubav i brak.

Tijekom stoljeća, posebice u Europi, javljaju se stotine verzija iste ili slične priče, koje su stanovnici Starog Kontinenta dodatno „zakrvavili”. 25

Prvo ju je zapisao Giambattista Basile iz Napulja, samo što se kod njega zvala *Cenerentola* po talijanskoj riječi za pepeo (cenere) s kojim je heroína bila vječno zaprljana.

Slično su je prepričali Charles Perrault u „Histoires ou contes du temps passé”, i braća Grimm koji pišu o djevojci čije polusestre odrežu pola svojih stopala kako bi stale u cipelicu, a umjesto vile ili ribljih kostiju heroína ima čarobno stablo. 30

Čak su i ti pisci malo „očistili” još stariju verziju prije no što su priče zapisali – izbacili su kanibalizam, ubojstvo (koje se pojavljuje i u vijetnamskoj verziji) te incest.

Charles Perrault i njegova *Cendrillon* udarili su temelje priči koja je, ako to tako možemo reći, najbliža *Disneyjevoj* šećerastoj bajci – on uvodi bundevu, vilu, i životinje koje pomažu djevojci, a tu su i poznati motivi siromaštva, ljepote, patnje i „uzdizanja” u višu klasu. 35

Nije to jedina klasična bajka čiji počeci sežu daleko i koje su u originalu mnogo krvavije. „Uspavana ljepotica” nije probuđena poljupcem, nego silovana, a njezina su djeca skoro pojedena.

U originalu Carla Collodija, *Pinokio* ubije cvrčka, uspije navesti *Gepetta* da završi u zatvoru, a njega na kraju objese na granu stabla gdje se uguši. 40

Odabranik male sirene oženi se s drugom, a ona se od tuge pretvori u morsku pjenu, ali ne prije nego što im svima pokuša prerezati vratove. *Snjeguljica*, nakon što kraljica zatraži njezino srce i jetru, pomajku na svojoj svadbi s princom natjera da do smrti pleše u užarenim cipelama.

Ivica i Marica su, zapravo, pokazuju povjesničari, priča koja je nastala jer su roditelji u 14. stoljeću, tijekom velike gladi masovno napuštali svoju djecu. 45

Originalna se *Mulan* kući vrati i shvati da joj je otac mrtav, majka se preudala, a lokalni vladar želi da mu ona bude konkubina. *Mulan* počinu samoubojstvo. *Zlatokosin* odabranik bude gurnut s tornja, oslijepi od pada na trnje i takav luta kraljevstvom.

Verzije *Crvenkapice* također uključuju svašta, od toga da je vuk raskomadao baku te njezino meso i krv rasporedio u boce i posude i dao djevojčici da jede, do toga da je *Crvenkapica* skinula svu svoju odjeću i ušla u krevet gdje ju je – pojeo vuk. 50

Izvor: <http://express.24sata.hr/kultura/nova-teorija-pepeljuga-je-stvarna-i-zivjela-je-u-kini-17595> [03.12.2020.].

Objašnjenje riječi:

konkubina: ljubavnica čovjeka iz aristokratskih visokih krugova ili vladara

zakrvaviti: staviti u/na nešto krv; *ovdje*: pričati priču s puno više krvi

Tema 2: Nestvaran svijet

Zadatak 2

Mladi i televizija

Napišite pismo čitatelja!

Situacija: Pročitali ste članak *Zašto mladi više ne gledaju TV?* i osjetili potrebu napisati pismo čitatelja autorici teksta u kojemu ćete izraziti svoje mišljenje o gledanju televizije, o aktivnostima u slobodnome vremenu i o ulozi društvenih mreža.

Pročitajte članak *Zašto mladi više ne gledaju TV?* autorice Kane Halić Kordić s internetske stranice *medijskapismenost.hr* od 4. srpnja 2017. (privitak 1).

Napišite **pismo čitatelja** uzimajući u obzir sljedeće smjernice:

- Odredite zašto djeca u ranoj dobi vole gledati televiziju!
- Istražite povezanost sadržaja koje nudi televizija i nedostatka interesa mladih!
- Zauzmite kritičan stav prema izjavi kako je internet ubrzao svijet!

Napišite 315 do 385 riječi! Jasno označite odlomke!

Zadatak 2 / Privitak 1

Zašto mladi više ne gledaju TV?

Istraživanja pokazuju da nakon 13. godine djeca i mladi manje gledaju televiziju. Zašto je to tako? Svoje mišljenje iznijela nam je 17-godišnja Kana Halić Kordić, članica Mreže mladih savjetnika pravobraniteljice za djecu.

Kana Halić Kordić

Mrežu mladih savjetnika pravobraniteljice za djecu ili MMS čini dvadesetero djece koja pomažu pravobraniteljici u radu, iznose svoja mišljenja i predlažu joj teme važne za prava djece. Jedna od novijih aktivnosti MMS-a je rasprava o tome kakav televizijski program žele djeca i mladi te istraživanje koje su sami proveli među svojim vršnjacima, čije će rezultate predstaviti u jesen. A prije toga, evo kako je članica MMS-a Kana Halić Kordić odgovorila na pitanje zašto mladi danas sve manje gledaju televiziju:

Kako je bilo prije?

Što sam starija, sve rjeđe palim TV. Nekada duboka povezanost s tom fascinantnom kutijom danas se svela na poneki pogled u prolazu. TV gleda mene, ja gledam njega i tu sve staje. Dok sam bila mlađa, gledanje TV-a za mene je bila svakodnevna rutina. Televizor je bio neprekidno upaljen, a na programu bi se izmjenjivali razni crtići, serije i emisije za djecu. *Campiji*, *Nora Fora*, *Teletabisi*, *Žutokljunac* i *Jelenko* uvukli su se u srca generacija, a danas jedva da ih se itko sjeti.

Što se promijenilo? Gdje je problem? Je li glavni krivac nedo-

statak vremena, sadržaja ili su se jednostavno vremena promijenila?

Bit ću iskrena, dok sam bila manja, vremena je bilo napretek. Sada sa svojih 17 godina imam osjećaj da vrijeme non-stop negdje žuri, a ja ga ne mogu sustići. Teško za povjerovati, ali prosječni srednjoškolac jedva da stigne odspavati osam sati. Uz sve obaveze ne stignem gledati TV, već radije ono malo slobodnog vremena provedem s prijateljima. Jednostavno sam izgubila volju za dodatnim naprezanjem očiju. Nekada glavni izvor zabave, za mene, kao i za većinu mojih vršnjaka, TV je postao zaboravljeni prijatelj. To dokazuju i istraživanja – nakon 13. godine djeca/mladi manje gledaju TV. Glavni krivac tome je definitivno nedostatak vremena.

Nedovoljno sadržaja za mlade

Možda mi se samo čini, no u sjećanju mi je ostalo da je nekad TV bujao sadržajem. Crtići su na programu bili od 0 do 24 sata. Mogla bih reći da su se moji interesi promijenili, no ako provrtim po TV programima lako ću uočiti da sadržaja koji me je prije zanimao više nema tako puno kao prije. U odnosu na ostale zemlje Europe i svijeta, hrvatski TV program sadržajem je znatno siromašniji.

Imamo samo TV programe bogate nezanimljivim emisijama i reprizama raznih sapunica iz 2000. i neke godine. Ako nemate neke od dodatno naplaćivanih TV paketa, vaš će televizijski život biti poprilično siromašan. Zašto je to tako ako svaki mjesec plaćamo 80 kuna televizijske pristojbe, a sadržaj nije prilagođen svima? To je samo još jedan u nizu hrvatskih misterija.

Vremena su se isto promijenila. Internet je globalizirao svijet i na neki način nas odvojio od nekad omiljene crne kutije. Prije bih za pauzu od učenja sjela ispred televizora, a danas u ruku uzmem mobitel i provjerim društvene mreže. Informacije se puno brže šire internetom te više ne moramo čekati vijesti kako bismo saznali neku važnu informaciju. Za neki film više ne moram čekati da se prikaže na TV-u, već je dovoljno uključiti laptop ili mobitel i pogledati ga na internetu.

Možda debela crna kutija (kako su je nekad zvali) više nije popularna kao prije, no i dalje ostvaruje svoju namjenu. Televizijski program ulazi u srca gledatelja, pobuđuje emocije i zbližava obitelji.

Koliko god se neke stvari mijenjale, neke će jednostavno uvijek ostati iste. ■

Tema 3: Ravnopravnost

Zadatak 1

Žene u vojsci

Napišite raspravu!

Pročitajte članak *Sve o zanimanju vojnkinja* Mije Mitrović s internetske stranice *100posto.hr* od 2. veljače 2019. (privitak 1).

Napišite **raspravu** uzimajući u obzir sljedeće smjernice:

- Sažmite svojim riječima sve glavne informacije iz teksta!
- Usporedite odluke navedenih žena za rad u vojsci!
- Iznesite svoje mišljenje o tipičnim, tradicionalnim ženskim i muškim zanimanjima kao i o važnosti oba spola u svakoj profesiji!

Napišite 450 do 550 riječi! Jasno označite odlomke!

Zadatak 1 / Privitak 1

Sve o zanimanju vojnkinja

„Hrvatska vojska ne dijeli se na muškarce i žene, već na vojnike, dočasnike, časnike i generale. U obuci prolazimo teške trenutke koji nas povezuju“.

Mia Mitrović

Zanimanje profesionalne vojnkinje privlači sve više žena, a po njihovoj brojnosti u redovima HV-a iznad smo NATO prosjeka.

Jutro je uvijek živahno u vojarni Petar Zrinski u zagrebačkoj Ilici gdje je smješteno Hrvatsko vojno učilište „Dr. Franjo Tuđman“. [...] 2014. na Hrvatskom vojnom učilištu uvedeni su sveučilišni preddiplomski studiji Vojnog inženjerstva i Vojnog vođenja i upravljanja za koje su već prve godine kandidati iskazali velik interes. Prijavilo se oko 1100 kandidata, a primljeno ih je 107.

Ustajanje u 6 ujutro

Uz atraktivnost samog studija, mnoge privlači i činjenica da je potpuno besplatan. Studenti besplatno dobivaju i smještaj u kampusu, hranu i opremu, mjesečnu stipendiju, te besplatno polažu i vozački ispit. Ipak, vojska nije za svakoga što mnogi shvate već na pripremnom kampu.

U vojarni i kampusu vlada disciplina pa kadeti, njih 460 ustaju već u 6 ujutro. Najprije slijedi uređivanje soba, a potom na strojilištu slijedi smotra i podizanje zastave. Postrojeni su u satnijama, a njihovi ih zapovjednici pregledavaju. Kadeti moraju biti obrijani, a kadetkinjama kosa mora biti zavezana u urednu punđu.

Kadetkinje su razlog našem jutarnjem posjetu učilištu. Mnogi ne znaju podatak da se za kadetski program iz godine u godinu školuje sve više djevojaka i da se Hrvatska vojska može ponositi činjenicom da je broj kadetkinja znatno viši od NATO prosjeka. U vojarni ih je trenutno čak 110, gotovo četvrtina. Zbog toga u redovima Hrvatske vojske vlada sve veća spolna ravnopravnost, a vojska definitivno prestaje biti isključivo muško zanimanje. [...] Tri kadetkinje, jedan kadet i njihova zapovjednica dočekali su nas u Kadetskom klubu na koji su jako ponosni. [...]

S nama su porazgovarale spremno i ponosno, no pomalo sramežljivo, a riječ je prva preuzela 22-godišnja kadetkinja narednica Adriana Stubičar iz Velikog Grđevca. Od diplome ju dijele još samo dvije godine, a nakon toga ju čeka raspored na prvu časničku dužnost i nada se prvoj misiji u Poljskoj.

„Studij je izazovan i iziskuje dosta napora. Naglasak je na fizičkoj spremi, no bavim se sportovima čitav život pa mi to ne predstavlja problem. Usprkos naporima, ispunila sam svoja očekivanja, a razlog zbog kojeg sam upisala baš ovaj smjer je moja ljubav prema domovini“, kazala nam je mlada kadetkinja narednica.

Predaju im profesori s 11 fakulteta

Kadetima nakon buđenja i smotre u 8 ujutro počinju fakultetske obaveze i traju do kasnog popodneva. Slušaju niz zahtjevnih predmeta civilnog i vojnog usmjerenja, a osobito na inženjerskom smjeru, veliki je naglasak na fizici i matematici. Predaju im profesori s 11 fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Za ispite, kažu, najčešće uče u sobama ili u knjižnici koja sadrži oko 20.000 naslova i još 90.000 primjeraka knjižnične građe.

Kadetkinja narednica Adriana Stubičar trenutno je na četvrtoj godini vojnog inženjerstva. Sljedeći semestar čeka ju vojno-stručna praksa, a trenutno joj je omiljeni predmet Upravljanje i rukovanje vatrom.

„U budućnosti se vidim u topništvu, u računaljskoj desetini koja izračunava putanju topovskog zrna što je jako odgovorna, ali i zanimljiva zadaća”, objašnjava nam kadetkinja narednica, a njezine kolegice nam objašnjavaju kako oni koji izračunavaju putanju imaju znatno ozbiljniju zadaću nego oni koji samo „stisnu gumb” jer valja vrlo precizno odrediti gdje će projektil pasti.

Poručnica Sanja Rožanković Sadiković kaže da je biti žena u redovima HV-a zahtjevno, ali izazovno. [...] Njen je zadatak nadgledati i ispravljati pogreške kadetkinja i kadeta, no otkriva nam da je iznimno zadovoljna osjećajem discipline koju pokazuju.

Posao u HV-u je uzbudljiv

„Kada dođu onda znaju djelovati malo izgubljeno, no vrlo brzo se prilagode i sve sami nauče i odrađuju. Mi smo tu kako bi ih usmjeravali”, objašnjava poručnica Sanja Rožanković Sadiković koja se za poziv časnice odlučila zbog uzbuđenja koje ovaj posao donosi.

„Prije nego što sam postala vojnkinja, radila sam u dućanu, no vojska mi je u genima. Većina moje rodbine je u sastavu vojske, uključujući i oca kojeg sam često znala zafrkavati da mu je vrijeme za mirovinu kako bih ja mogla ući u sustav”, šali se 27-godišnja poručnica iz Kutine.

Studij, kaže, nije lak, no usprkos svim psihofizičkim zahtjevima velik broj kadeta završi fakultet. [...]

„Za one kojima nije teško slušati zapovjedi i napredovati na svakom polju kroz tešku obuku, ovo je idealan poziv”, kaže nam 21-godišnja kadetkinja Katarina Tušek iz Bednje. Ljubav prema vojsci, kaže, stekla je gledajući fotografije iz Domovinskog rata.

Studentske muke

„Nemam nikoga u vojsci, no dok sam promatrala fotografije pripadnika moje obitelji koji su se borili u ratu, na njima jasno mogu vidjeti ponos. Proučavala sam na internetu što donose vojni studiji i svidjelo mi se. Zanimaju me oružja, osobito topništvo. Haubice su mi jako interesantne. Zbog toga se vidim u topničkoj postrojbi”, govori nam Katarina koja trenutno uči za nekoliko ispita od kojih su joj najteži *Elementi konstrukcije*. [...]

Katarinina kolegica s prve godine, kadetkinja skupnica 20-godišnja Ana Gunjača kaže da je njoj najdraži predmet Termodinamika koju na učilištu predaju profesori s Fakulteta strojarstva i brodogradnje. Ne sumnja da će položiti sve ispite, a na fakultetu najviše voli prijatelje i prijateljice koje je stekla među kolegama.

Suosjećaju s drugima i služe društvu

„[...] Odlučila sam se za vojsku jer volim biti u pokretu. Vojska znači konstantan rad na sebi. Razvijamo se kao osobe i pokazujemo suosjećanje za druge ljude. Učimo kako naši postupci utječu na njih i stoga nastojimo na najbolji način svojim primjerom služiti društvu”, kazala nam je kadetkinja skupnica Ana iz Zagreba koju je za poziv vojnkinje inspirirao otac, hrvatski branitelj.

Što djevojke govore slušao je njihov muški kolega, pomalo šutljivi 22-godišnji kadet desetnik Eugen Paun. [...] I njemu na prvoj godini, baš kao i djevojkama probleme zadaje predmet *Elementi konstrukcije*. Pitamo ga popušta li se više djevojkama nego njemu, no on to odlučno demantira.

„Cure se trude i zalažu puno više u odnosu na nas. Iako su slabiji spol, to jedva da se primijeti. Što se tiče zapovijedanja, tu smo potpuno jednaki”, kaže, a s njime se slaže i poručnica Sanja Rožanković Sadiković.

„Kriteriji su za sve jednaki. Nema nikakvog popuštanja, niti diskriminacije. Pred svima su jednake zadatke koje ispunjavaju s jednakim naporom bez obzira na spol”, kaže, no dodaje da ako se pojavi neki problem oko ‚ženskih stvari‘ da to najbolje riješi ‚žena sa ženom‘.

„Vojska nije ništa drugačija od ostalih zanimanja”, poručila je poručnica.

Kadetkinje, kao i njihov kolega složni su kada nam kažu da se vojska ne dijeli prema spolovima već prema činovima.

„Hrvatska vojska se ne dijeli na muškarce i žene, već na vojnike, dočasnike, časnike i generale. Svi smo zajedno, bez obzira na spol.”

Izvor: <http://100posto.hr/news/mi-se-ovdje-ne-dijelimo-prema-spolu-vec-na-kadete-porucnike-natporucnike-i-casnike.html> [03.12.2020.], skraćeno.

Objašnjenje riječi:

haubica: kratkocijevni top srednjega ili velikoga kalibra

topništvo: rod kopnene vojske; pokretno raketno i cijevno oružje najvećega kalibra

Tema 3: Ravnopravnost

Zadatak 2

Borba za ravnopravnost

Napišite sažetak!

Situacija: U okviru nastave hrvatskoga jezika pročitali ste članak *Borba za ravnopravnost i dalje se nastavlja* i trebate napisati sažetak koji će biti dostupan učenicima i učenicama Vašega razreda.

Pročitajte članak *Borba za ravnopravnost i dalje se nastavlja* Tomislava Tadića s internetske stranice *poslovni.hr* od 4. ožujka 2010. (privitak 1).

Napišite **sažetak** uzimajući u obzir sljedeće smjernice:

- Opišite povijesni razvoj borbe za ravnopravnost kako je prikazan u tekstu!
- Navedite u tekstu spomenute odjevne predmete i njihov značaj za žene!
- Pojasnite što za žene znači ravnopravan tretman u odnosu na muškarce!

Napišite 270 do 330 riječi! Jasno označite odlomke!

Zadatak 2/Privitak 1

Borba za ravnopravnost i dalje se nastavlja

Da je danas 1900. godina, kao žena u Hrvatskoj ne biste mogle studirati i ne biste imale pravo glasa

---

Tomislav Tadić

Da je 1936. ne biste imale šansu postati članica Akademije znanosti i umjetnosti. Da su šezdesete godine, u Americi ne bi bilo uputno ni spominjati da slavite taj datum jer biste vjerojatno postali žrtvom progona McCarthyjeve komisije pod sumnjom da ste komunist. No čak ni danas pravo da birate ili budete izabrana ne možete ostvariti u mnogim zemljama. Međunarodni dan žena obilježava se 8. ožujka svake godine i tog se dana slave ekonomska, politička i društvena dostignuća žena. Ovogodišnja tema proslave diljem svijeta je „Ravnopravan tretman, jednake mogućnosti: napredak za sve”. Ideja za obilježavanjem Međunarodnog dana žena pojavila se početkom 20. stoljeća u doba industrijalizacije i ekonomske ekspanzije koja je često dovodila do protesta zbog loših radnih uvjeta i diskriminacije. Na Socijalističkoj internacionali u Kopenhagenu 1910. godine njemačka socijalistkinja Clara Zetkin predložila je osnivanje Međunarodnog dana žena, kao podsjetnika na štrajk američkih tekstilnih radnica iz 1857. godine.

Borba se vodila i na ulici

Osmoga ožujka 1857. godine u New Yorku su žene zaposlenice

u tekstilnoj industriji protestirale zbog neljudskih radnih uvjeta i niskih plaća. Policija je rastjerala prosvjednike, a žene su dvije godine poslije osnovale svoj prvi sindikat kako bi se zaštitile i osigurale osnovna radna prava. Više od sto žena iz sedamnaest zemalja svijeta, uključujući i prve tri žene izabrane za parlamentarne zastupnice u Finskoj, jednoglasno su prihvatile prijedlog o Međunarodnom danu žena koji je proglašen u čast pokreta za ženska prava, uključujući i pravo glasa. Kako na toj konferenciji nije označen točan datum, Ujedinjeni narodi (UN) počeli su slaviti 8. ožujka 1975. koja je proglašena Međunarodnom godinom žena. [...] Međunarodni dan žena proslavljen je 1911. prvi put u Austriji, Danskoj, Njemačkoj i Švicarskoj kada je više od milijun žena i muškaraca manifestiralo ulicama, tražeći pravo žena da glasuju i budu birane, pravo na rad i borbu protiv diskriminacije na radnome mjestu.

Ratovi su bili prekretnice

Zbog Prvoga svjetskog rata taj se dan prestao obilježavati da bi se na poticaj radnica [...] ponovno štrajkalo za „kruh i ruže”, ali i za povratak vojnika s ratišta. Iako sve političke vođe nisu bile za štrajk, žene su ustrajale [...]. Bio je to početak ruske građanske revolucije, a pri-

vremena vlada dala je ženama pravo glasa. Taj je povijesni događaj odredio Dan žena, a uveo ga je 1921. godine Lenjin u počast radnicama. Na Zapadu se Međunarodni dan žena uglavnom prestao obilježavati 1930-ih, dijelom i zbog toga što ga se povezivalo s komunizmom, dok ga šezdesetih nisu ponovno počele slaviti feministice. Na 4. svjetskoj konferenciji žena u Pekingu 1995. godine članice iz 189 zemalja u završnom dokumentu navele su kako je „napredovanje žena i postizanje ravnopravnosti između žena i muškaraca pitanje ljudskih prava i preduvjet društvene pravde. Ne može se promatrati kao izolirano žensko pitanje, već kao jedini način izgradnje održivog, pravednog i razvijenog društva”. Nažalost, žene se i dalje ne mogu pohvaliti da na svim područjima imaju ista prava i mogućnosti kao muškarci. I dalje čine većinu od 1,3 milijarde siromašnih u svijetu, tri četvrtine žena iznad 25 godina u Aziji i Africi je nepismeno, u prosjeku zarađuju 30–40 posto manje od muškaraca za isti posao. Žene su i dalje većinom žrtve nasilja, a stradanja žena i djece u ratovima diljem svijeta i broj njihovih žrtava prelazi broj žrtava „muških” vojnika. Puno loših stvari žene su prošle kroz povijest (koju su uglavnom „pisali” muškarci) te bile ponižavane i ismijavane, pogotovo ako su bile uspješne.

Tanga, mini suknja i štikle

Malo je ženskih odjevnih predmeta koji su poput tanga gaćica, mini suknje i cipela s visokom petom toliko promijenili (samo)svijest žena u prošlom stoljeću. Prve tanga gaćice izumilo je brazilsko indijansko pleme Tupi, no svoju pravu karijeru tange se doživjele sedamdesetih godina prošlog stoljeća na plaži Copacabana u Brazilu. Nevjerojatan je podatak da je tanga kroy nastao jer se na materijalu štedjelo, i to samo zato da se u gaćicama ne bi skupljalo previše pijeska. Američka tvrtka Frederick's of Hollywood je 1981. godine prva prepoznala potencijal tanga gaćica i preplavila njima američko, a poslije i europsko tržište.

Minica je odjeknula poput bombe

Povijest mini suknje seže u listopad 1962. kada je u glasovitom modnom časopisu Vogue mlada britanska kreatorica Mary Quant objavila nacрте novoga modnog hita – mini suknje. Legenda kaže da je dizajnerica, tijekom jedne modne revije, spazivši da se njezina manekenka spotiče u dugoj suknji, iznervirana izvadila škare i odsjekla visoko iznad koljena.

Taj je potez uveo mladu Britanku među velikane koji su obilježili dvadeseto stoljeće. „Minimalno pakiranje, maksimalan efekt”, glasili su slogani za prvu seriju mini suknji. Minica je odjeknula u svijetu poput atomske bombe – za svega dvije godine ona će doprijeti do svakoga sela i zakutka suvremenog svijeta. Ta je skraćena suknja važila kao simbol ženskog oslobođenja jer je rušila dugogodišnju tradiciju ženskoga socijalnog ropstva.

Štikle jednako vole i žene i muškarci

U cipelama na visoku petu (štikle) ženska noga izgleda izduljeno, ljepše, mišići stražnjice se drukčije zatežu, dajući joj romantičniji oblik. Noga u štikli je za većinu muškaraca seksipilnija nego noga u bilo kojoj drugoj obući. Povijest štikli seže u 1507. godinu. Poslije su uslijedile njezine transformacije, od praktičnog pomagala kaubojima do oruđa pomoću kojeg se povećava visina. Mitsku važnost dale su im zvijezde serije „Seks i grad”, posebice glavna protagonistica Sarah Jessica Parker koja prema svojim štiklama „gaji majčinsku ljubav”. [...]

Pravo glasa Švedanke dobile 1867., Hrvatice 1945., a Švicarke tek 1971. godine

[...] Švedska je prva zemlja na svijetu koja je biračko pravo dala ženama – 1867. godine, no ograničeno, samo za glasovanje na općinskim izborima. Postupno se to pravo ženama dodjeljivalo i u ostalim skandinavskim zemljama, Austriji i samo nekim državama SAD-a. Tek su poslije Prvoga svjetskog rata žene dobivale pravo glasa u mnogim državama. U SAD-u 1920., u Velikoj Britaniji – kolijevci parlamentarizma i demokracije – 1928. godine. Potom su žene pravo glasa dobile i u tadašnjem SSSR-u i Njemačkoj. Francuskinje i Talijanke pravo glasa su dobile tek nakon Drugoga svjetskog rata. Žene u Hrvatskoj (u okviru Jugoslavije) to su pravo dobile 11. kolovoza 1945. godine. Iako je u modernoj Hrvatskoj do prije petnaestak godina (kada se u Hrvatskoj Dan žena pokušao zamijeniti Danom majki) bilo nezamislivo da žena dođe na visoku političku dužnost, i to se dogodilo. [...]

